

Kansallinen merentutkimuksen koordinaatioryhmä

Merien tutkimuksen strategian toimeenpanosuunnitelma

Lähtökohdat

Kansallinen merentutkimuksen koordinaatioryhmän asettamisen yhteydessä ryhmän tehtäväksi annettiin edistää pitkän tähtäimen tutkimusstrategian kehittämistä merien tutkimuksen alalla.

Koordinaatioryhmä viimeisteli *Merien tutkimuksen kansallisen strategian* ympäristöministeriölle vuonna 2011 järjestetyllä lausuntokierroksella annettujen lausuntojen pohjalta. Ryhmä koordinoi toimikautensa aikana Suomen Akatemian huippuyksikköhakemuksen (v. 2012) ja tutkimusinfrastruktuurihakemusten (v. 2013) valmistelua. Koordinaatioryhmä myös seurasi aktiivisesti EU-rahoitteen BONUS-ohjelman etenemistä. Koordinaatioryhmä myös käsitteli tulevaa EU:n Horisontti 2020 –ohjelmaa (*Horizon 2020*) ja etenkin BONUS-ohjelman suunnitteluprosessia suhteessa Horisontti 2020 –valmisteluun. Koordinaatioryhmä seurasi myös JPI Seas and Oceans –yhteisohjelmointialoitteen (*Joint Programming Initiative Healthy and Productive Seas and Oceans*) etenemistä.

Toimeenpanosuunnitelmassa kuvataan tiiviisti merien tutkimuksen strategiatyössä tunnistettujen toimenpide-ehdotusten käytäntöön vieminen siten, että määritetty tavoitetila vuoteen 2020 toteutuisi. Toimeenpanosuunnitelmassa esitetään joukko keskeisiä konkreettisia toimenpiteitä ja niiden järjestämisen vastuutus.

Merien tutkimuksen strategian toimenpide-ehdotukset

Merien tutkimuksen kansallista strategiaa koskevassa raportissa tunnistettiin neljä keskeistä toimenpide-ehdotusta, joihin strategian toimeenpanosuunnitelma keskittyy.

1. Perustetaan kansallinen merien tutkimus- ja kehittämistoimijoita kokoava foorumi, *Finnish Marine Forum*. Foorumi kokoaa laajalti merentutkimuksen toimijoita (tutkimuslaitokset, yliopistot) ja tuotekehitykseen ja tutkimuksen hyödyntämiseen liittyviä muita toimijoita (teollisuus, yritykset, järjestöt, hallinnon toimijat).
2. Tuetaan monialaisen merien huippututkimuksen ja sen edellyttämän keskeisen osaamisen systemaattista kehittämistä tutkimuslaitosten ja yliopistojen laajapohjaisena yhteistyönä.
3. Jatketaan keskeiset tutkimustoimijat kokoavan kansallisen merien tutkimuksen koordinaatioryhmän toimintakautta edistämään edellä lueteltujen toimenpiteiden toteutumista.
4. Laaditaan yhteistarkastelu koskien merien tutkimuksen strategiaa ja merenkulun tutkimuksen strategiaa valmistelevan työryhmän työtä.

Toimeenpanosuunnitelma

1. **Perustetaan kansallinen merien tutkimus- ja kehittämistoimijoita kokoava foorumi, *Finnish Marine Forum (FMF)*.**

Finnish Marine Forumin tavoitteena on edistää monialaiseen merien tutkimukseen perustuvien innovaatioiden tuotteistamista ja kansainvälisen t&k –toiminnan kehittämistä. FMF kokoaa laajalti

merentutkimuksen toimijoita (tutkimuslaitokset, yliopistot) ja tuotekehitykseen ja tutkimuksen hyödyntämiseen liittyviä toimijoita (teollisuus, yritykset, järjestöt, hallinnon toimijat).

FMF:n tehtävänä on tehostaa merien tutkimustiedon tuottajien ja tutkimustietoa käyttävien toimijoiden sekä tutkimus- ja innovaatiotoiminnan rahoittajien välistä yhteistyötä kansallisesti ja kansainvälisesti.

Tavoitetila vuoteen 2020 mennessä:

- Kansallisesti vahva merien tutkimuksen, kehitys- ja innovaatiotoiminnan kokonaisuus (*arvoverkko*), johon linkittyvät kansainväliset yhteistyökumppanit ja globaalit verkostot.
- Merien tutkimuksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja näkyvyyden vahvistuminen
- Tutkimustoimijoiden aktiivinen kansallinen ja kansainvälinen verkottuminen ja tiedonvaihto
- Merien tutkimuksen alaa opiskelevien kansainvälinen liikkuvuus, koulutuksen työelämärelevanssi ja valmistuneiden hyvä sijoittuminen työelämään

Toimenpiteet:

- Finnish Marine Forumin perustaminen
 - Merentutkimuksen koordinaation ohjausryhmän tuki FMF:n perustamiselle
 - Keskeisten ministeriöiden sitoutuminen FMF:n toimintakonseptin edistämiseen
- Foorumin toimintamallin tarkempi määrittely
 - Ohjausryhmän/ neuvottelukunnan perustaminen, jossa ovat edustettuina keskeiset toimintaan sitoutuneet tahot (ministeriöt ja hallinnon toimijat, yliopistot, tutkimuslaitokset, yritykset, järjestöt)
 - FMF:n toimintamalli: FMF perustetaan olemassa olevien vahvuuksien ja organisaatioiden varaan. Toiminta perustuu tiiviiseen asiantuntijayhteistyöhön, jota yhteinen koordinoituminen tukee.
- Foorumin toiminnan resursointi
 - FMF toimii kevyellä organisoinnilla, jossa toiminnan kustannukset jakautuvat yhteistyöorganisaatioille (kustannukset arviolta tasoa 100 000 euroa vuodessa):
 - koordinoituminen resursointi (sis. mm. toimintojen organisoinnin, viestintä- ja markkinointitoiminnot) tasoa 1 htv, jonka lisäksi tapahtumien suorat kustannukset
 - resursointia pyritään tukemaan myös kehittämisrahoituksella osana hankeyhteistyötä
- Foorumin toimintojen ja tarjonnan konkretisointi ja markkinointi, keskeisinä toimintoina mm:
 - Kansainvälisen t&k -yhteistyön edistäminen, kansainvälisten yhteistyökumppaneiden, tiedon loppukäyttäjien sekä asiakkaiden etsiminen ja yhteyksien luominen
 - Hankkeistamisen edistäminen (hakutiedotteet, ajankohtaisviestit, yhteinen ilmoitustaulu, asiantuntijarosteri ja osaamiskartoitukset, hankevalmistelun tuki kotiorganisaatioista jne.)
 - Tutkimuksen loppukäyttäjien tavoittaminen ja tietotarpeiden tunnistaminen (ennakointi- ja ajankohtaistilaisuudet, aloitekanava, kohdennettu asiakasviestintä jne.)
 - FMF:n eri kotiorganisaatioissa kiertävät, sidosryhmille suunnatut tutkimuksen aamiaisinfot, työpajat ja asiantuntijaseminaarit
 - Tunnistettuina kohderyhminä mm. ympäristöjohtajien verkosto, organisaatioiden ja yritysten strategiset johtajat ja kehitysjohtajat sekä järjestöjen pääsihteerit, johtavat asiantuntijat ja vastuuvirkamiehet
 - Merien tutkimuksen alan osaajien rekrytointimahdollisuuksien tukeminen; valmistuvien opiskelijoiden ja asiantuntijoiden työllistymismahdollisuuksien vahvistaminen erityisesti yritysten suuntaan.
 - FMF:n ja kansallisen t&k -osaamisen näkyvyyden lisääminen kansainvälisissä konferensseissa ja näyttelyissä (konferenssisessiot, standit ja näyttelyosastot yms.)

2. Tuetaan monialaisen merien huippututkimuksen ja sen edellyttämän keskeisen osaamisen systemaattista kehittämistä tutkimuslaitosten ja yliopistojen laajapohjaisena yhteistyönä.

Merien tutkimuksen strategia tuo keskeisesti esille huippututkimuksen edellytysten vahvistamisen priorisoimalla ja tukemalla kansainvälistä kärkeä olevien tutkimusalueiden kehittymistä. Tutkimuksen vahvistamisen mahdollisuuksina on nykyisen kärkiosaamisen yhdistäminen uusiin yhteistyömallein.

Merien tutkimuksen strategisia aloja, joilla Suomessa on jo nyt vahvaa, kansainvälisesti kilpailukykyistä huippututkimusta ja tutkimustiedon laajaa kysyntää sekä hyödyntämispotentiaalia ovat mm.

- Meriekosysteemien toiminta ja merkitys globaalimuutoksessa
- Merten yhteiskunnallisen ja taloudellisen merkityksen tutkimus
- Monialainen arktinen merentutkimus
- Merien luonnonvarojen kestävä käyttö ja hallinta
- Merialueiden suunnittelu
- Automatisoitujen havainnointi- ja seurantateknologioiden kehittäminen
- Älyliikenteen uusien palvelujen ja sovellusten kehittäminen

Suomen Akatemialta viime vuosina yhteisponnistuksin haetut rahoitukset meritieteiden huippututkimusyksikön perustamiseksi (v. 2012) ja tutkimusinfrastruktuurin kehittämiseksi (FIRI kansallisen tiekartan päivitys ja FINMARI-konsortion rahoitushakemus) vuonna 2013 ovat selkeästi vahvistaneet dialogia tutkimuslaitosten ja yliopistojen kesken ja edesauttaneet tutkimuskentän jäsentämistä.

Tavoittila vuoteen 2020 mennessä:

- Kansainvälistä kärkeä oleva monialainen merien tutkimuksen kokonaisuus ja sen kansainvälinen verkosto kehittyneet vahvuusalueille
- Merien tutkimuksen priorisointi näkyy yhteistyöorganisaatioiden strategioissa ja tutkimusalueen resursoinnissa

Toimenpiteet:

- Merien tutkimuksen alalla verkostoitumisen tukeminen:
 - Merentutkimuksen kansalliset vuosiseminaarit ja tutkijoiden verkottuminen (esim. Maailman merien päivä 8.6. olisi jatkossa vuosiseminaarin ajankohta ja kansainvälinen kehikko)
 - Tutkivat työpajat ja aivomyrskyt liittyen nouseviin tutkimusteemoihin ja niiden kehittämistä tukeviin verkostoihin (esim. arktinen merien tutkimus; meriekosysteemien terveys; merenkulun turvallisuus, jne.)
 - Perus- ja soveltavan ratkaisuhakuisen tutkimuksen välisten linkkien vahvistaminen ja vahvuuksien yhdistäminen soveltuvilla alueilla (esim. yhteiset työpajat, joissa kehitetään yhteistä lähestymistapaa myös rahoitukseen nousevilla alueilla mm. Horisontti 2020 ohjelmassa)
- Kansainvälistyminen ja osaamisen vahvistaminen:
 - Kansainväliset professorivierailut, mm. FiDiPro-professorit ja vierailevat tutkimusprofessorit
 - Vahvistetaan/ tuetaan myös suomalaisten tutkijoiden/ professorien vierailuja ulkomaisissa tutkimuslaitoksessa ja yliopistoissa
 - Yhteisrahoitteisten professuurien lisääminen: erityisesti nousevat tutkimusalueet
 - Vahvistetaan opiskelijavaihtoa kansallisella ja kansainvälisellä tasolla (mm. Marie Curie -opiskelijavaihto, kansainväliset maisteriohjelmat, merien tutkimuksen kiinnittyminen pitkäjänteiseen systemaattiseen tohtorikoulutukseen, mm. LUOVA ja HENVI/ DENVI tohtoriohjelmat tms.)
 - Opiskelijoiden ohjausyhteistyön lisääminen eri yliopistojen, tutkimuslaitosten ja myös yksityisen sektorin välillä
 - Yliopistojen meritieteisiin liittyvän opetuksen ja kurssitarjonnan kartoittaminen ja tarvelähtöinen kehittäminen eri yliopistojen ja laitosten yhteistyönä
 - Kansainvälisten kurssien ja kesäkoulujen järjestäminen
 - Kansallisten tutkimuskonsortioiden näkyvyyden lisääminen kansainvälisissä konferensseissa ja kokouksissa (edistetään aktiivisesti t&k -osaamisen sekä kansallisen tutkimusinfrastruktuurin esittelyä eri foorumeilla)
- Merien tutkimuksen tarvitseman tutkimusinfrastruktuurin koordinaatio ja tutkimusta joustavasti palvelevan toimintamallin kehittäminen

- Rahoitushakujen ennakointi ja hakuihin valmistautuminen (joiltakin osin nykyistä koordinoitumpi toimintamalli, mm. tutkimusinfrastruktuurirahoitus, FiDiPro-rahoitushaut)
- Valmistautuminen huippuyksikköhakuihin – Pohjoismainen huippuyksikkö, Suomen Akatemian huippuyksikköhaku (ks. verkostoituminen ja t&k -toiminnan aktiivinen esittely kansainvälisissä -konferensseissa ja kokouksissa)

3. Jatketaan keskeiset tutkimustoimijat kokoavan kansallisen merien tutkimuksen koordinaatioryhmän toimintaa osana ehdotettua Finnish Marine Forumia edistämään edellä lueteltuja toimenpiteitä.

Keskeiset tutkimustoimijat kokoava, toimikautensa nyt päättävä merentutkimuksen koordinaatioryhmä muodostaa jatkossa ehdotetun *Finnish Marine Forumin* tutkimuksen ydinryhmän. FMF:n tehtäviin tulisi kuulumaan mm. merien tutkimuksen strategian toimeenpanosuunnitelman edistäminen.

Mikäli esitetty *Finnish Marine Forum* perustetaan merentutkimuksen koordinaation ohjausryhmän tuella ja ministeriöt sitoutuvat FMF:n toiminnan kehittämiseen, FMF:lle asetettava ohjausryhmä (tai neuvottelukunta) voisi vastata strategian toimeenpanosuunnitelman seurannasta. FMF:n ydinryhmän muodostaisivat nyt merentutkimuksen koordinaatioryhmässä mukana olevat tahot.

Tavoitetila vuoteen 2020 mennessä:

- Keskeisten yliopistojen ja tutkimuslaitosten pitkäjänteinen strateginen yhteistyö merien tutkimuksen ja opetuksen alalla vahvistuu.
- Tutkimustiedon tuottajien ja tiedon käyttäjien vuoropuhelu vahvistuu.
- Merien tutkimuksen vaikuttavuus laajenee.
- FMF:n toimintakonsepti tuottaa lisäarvoa ja vakiintuu.

Toimenpiteet:

- Koordinaatioryhmä jatkaa toimintaansa osana perustettavaksi ehdotettua *Finnish Marine Forumia*.
- FMF:lle asetettavat tavoitteet tukevat toimeenpanosuunnitelman toteuttamista.

4. Laaditaan yhteistarkastelu koskien merien tutkimuksen strategiaa ja merenkulun tutkimuksen strategiaa valmisteleavan työryhmän työtä. Tavoitteena on meren- ja merenkulun tutkimuksen yhteistyön kehittämistä annettuun komission tiedonantoon (KOM 534(2008)) pohjautuvan kansallisen strategian kokoaminen.

Tavoitetila:

- Kansallinen strategiatyö valmistuu. Merien tutkimuksen strategiaa hyödynnetään soveltuvin osin meriliikenteen kehittämistä koskevan strategian valmistelussa.

Toimenpiteet:

- Tiedonvaihto merien tutkimuksen strategiatyön ja liikenne- ja viestintäministeriön asettaman meriliikennestrategiatyön kesken ministeriöiden ohjauksen mukaisesti.